

**HØYRE, FREMSKRITTPARTIET, KRISTELIG FOLKEPARTI OG
VENSTRES FORSLAG TIL**

**ØKONOMIPLAN 2023-2026
OG
BUDSJETT 2023**

FOR FREDRIKSTAD KOMMUNE

Endringer til kommunedirektørens forslag av 26.10.2022.

INNSTILLING	3
SAMMENDRAG	6
1. INNLEDNING.....	9
2. BÆREKRAFTIG BY, MILJØ OG LOKALSAMFUNN	10
3. NÆRINGSLIV OG LOKAL ARBEIDSPLOSSUTVIKLING	11
4. HOVEDLINJENE I VÅRT BUDSJETT	12
4.1 Skatter og avgifter	12
4.2 Et sosialt og fremtidsrettet budsjett	12
4.3 Kommuneorganisasjonen	13
5. DRIFTSBUDSJETT - UTVIDELSE AV DRIFTSRAMMER 2023-2016. BUDSJETTETS INNTÆKTSIDE.....	14
5.1 Reduksjon av lønnskostnader	15
5.2 Samarbeid med andre kommuner	15
5.3 Salg av eiendommer	15
5.4 Gevinst ved innkjøp	16
5.5 Samarbeid med private og frivillige organisasjoner	16
5.6 Offentlig-privat samarbeid	17
5.7 Finanskostnader	17
5.8 Reduserte investeringer	17
6. DRIFTSBUDSJETT - ENDRINGER FORDELT PÅ SEKSJONENE	20
6.1 Seksjon for teknisk drift	20
6.2 Seksjon for kultur, miljø og byutvikling	22
6.3 Seksjon for utdanning og oppvekst	22
6.4 Seksjon for helse- og velferd	23
7. KOMMUNEDIREKTØRENS SENTRALE STABER	26
8. INVESTERINGSBUDSJETT	26

INNSTILLING

1. Økonomiplan 2023–2026 og årsbudsjett 2023 for Fredrikstad kommune vedtas, jf. vedlegg 1, tilhørende budsjettnotater med endringer slik det fremkommer i oversiktene i dette dokumentet.
2. Med hjemmel i kommunelovens paragraf 14-3 og 14-4 vedtas Fredrikstad kommunes økonomiplan for perioden 2023–2026 og årsbudsjett for 2023, i henhold til bevilgningsoversikt på side 47 og netto driftsrammer på side 52.
3. Investeringsbudsjettet for 2023 med finansiering vedtas, slik det framkommer i investeringsoversikten på side 55 og i vedlegg.
4. Kommunale avgifter, egenbetaling og gebyrer fastsettes i samsvar med dokumentet «Egenbetalinger, gebyrer og betalingsbetingelser 2023».
5. Det godkjennes låneopptak på 796,6 millioner kroner for finansiering av investeringer i 2023. Rebudsjettering av investeringer med finansiering fra 2022 vedtas i egen sak.
6. Investeringsstilskudd til Fredrikstad kirkelige fellesråd overføres netto (fratrasket merverdikompensasjon).
7. Det godkjennes låneopptak i Husbanken til videre utlån med inntil 250,0 millioner kroner for 2023. Rebudsjettering fra 2022 vedtas i egen sak.
8. Kassekreditt i bank på 150 millioner kroner kan benyttes for å overholde økonomiske forpliktelser i løpet av året.
9. Det godkjennes en ramme for leasingavtaler for utskifting av biler og andre mindre behov på inntil 10,0 millioner kroner for 2023.
10. Det godkjennes en ramme for leasing av el-sykler til ansatte på inntil 5,0 millioner kroner for 2023.
11. Det godkjennes en garantiramme på til sammen 18,0 millioner kroner til dekning av depositum og husleiegarantier ved NAV.
12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta mindre justeringer i budsjetterte kalkulatoriske renter og avdrag og budsjetterte finansposter, der avvik i framdriften av prosjektet fører til forsinket låneopptak.
13. For selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, slam og feier skal eventuelle underskudd framføres til neste års selvkostberegning og dekkes over kommende års gebyrer.
14. Låneporteføljen til Fredrikstad kommune, som framkommer i vedlegg 3 i kommunedirektørens forslag til Økonomiplan 2023–2026 og årsbudsjett 2023,

vedtas og legges til grunn for refinansieringer i 2023.

15. For eiendomsskatt gjelder:

15.1. Det utskrives eiendomsskatt for 2023 i henhold til lov om egedomsskatt av 6. juni 1975 § 3 a på alle faste eiendommer i hele kommunen.

15.2. Ved utskriving av eiendomsskatt for 2023 gjøres det i henhold til eiendomsskattelovens § 8 A-3, med takster vedtatt 1. mars 2023 med virkning fra 1. januar 2023, jf. eiendomsskattelovens § 14.

15.3. Etter overgangsreglene i lov av 19.12.2017 utskrives eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. For 2023 utskrives skatten på 5/7 deler av differansen mellom eiendomsskattegrunnlagene for slikt utstyr for 2018 og 2019.

15.4. Med de unntak som nevnt under i vedtakets pkt. 15.5, skal skatteøre i Fredrikstad kommune være 6,4 ‰ jf. eiendomsskattelovens § 11.

15.5. Med hjemmel i eiendomsskattelovens § 12 litra a skal «skatteøre for bustaddelen i eiedomar med sjølvstendig bustaddelar og fritidseigedomar være 3,2 ‰. I henhold til § 8 A-2 vil skattegrunnlaget for bustader og fritidsbustader bli sett til verdet multiplisert med 0,7.

15.6. Bolig- og fritidseiendommer tilordnes et bunnfradrag etter lov om egedomsskatt § 11. 2. ledd på 1 million kroner per boenhet for skatteåret 2023. Som selvstendig boenhet som har krav på bunnfradrag anses:

1. Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
2. Alle fritidsboliger.
3. Hver enkelt leilighet/boenhet i boligsammenslutninger som boligsameier, boligselskap, borettslag, eierseksjonssameier mv.
4. Andre boenheter som:
  - a. er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
  - b. er godkjent til varig opphold,
  - c. har egen separat inngang og
  - d. har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.

15.7. Med hjemmel i eiendomsskattelovens § 7 fritas følgende eiendommer for eiendomsskatt:

- litra a, «Eigedomar åt stiftingar og institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten.
- litra b, Bygning som har historisk verdi, som er fredet gjennom fredningsvedtak jf. lov om kulturminner.»

15.8. Eiendommer som spesifisert i eiendomsskattelovens § 5, er fritatt for

eiendomsskatt. Eiendommer som blir drevet som gårdsbruk og skogsbruk, jf. § 5h, skal svare eiendomsskatt for våningshuset og kårboligen med garasje og uthus og passende tomt. Eiendomsskatten svares etter samme satser som for andre boligeiendommer.

15.9. Ved utskriving av eiendomsskatt, taksering og klager over utskrevet eiendomsskatt, gjelder «Veiledende rammer og retningslinjer for taksering i Fredrikstad kommune i henhold til lov om eiendomsskatt» vedtatt av skattetakstutvalget og klageutvalget for eiendomsskatt 25.05.2020.

15.10. Eiendomsskatten for 2023 betales i 4 årlige terminer. Eiendomsskatt for boliger og fritidsboliger betales med samme antall terminer som offentlige avgifter for øvrig.

15.11. Klager over utskriving av eiendomsskatt avgjøres av klageutvalget for eiendomsskatt oppnevnt av bystyret, jf. lov om eiendomsskatt § 20.

16. Formannskapetets innstilling til økonomiplan 2023–2026 og budsjett 2023 offentliggjøres i samsvar med bestemmelsene i kommunelovens § 14-3 fjerde ledd.

SAMMENDRAG

Inntektssiden:

Kommunen er i en alvorlig økonomisk krise. For å styrke kommunens inntektsside vil gjøre følgende fem hovedgrep for å endre kommunens kurs:

- Salg av kommunale bygninger og eiendommer med lavutnyttelsesgrad, og salg av aksjer i virksomheter som ligger utenfor kommunens lovpålagte tjenesteområder. Målet er en gevinst på 1-2 milliarder kroner, som settes av til et vedlikeholdsfond. Årlig avkastning forventes å kunne bli 50-200 millioner kroner per år.
- Vi ønsker å redusere kostnader gjennom en styrt ansettelsesstopp og andre mulige tiltak for å redusere det årlige nivået på lønnskostnader med 300 millioner kroner i løpet av planperioden.
- I sum vil de to tiltakene over styrke budsjettbalansen for de neste fire årene med mere enn en milliard kroner. Våre partier ønsker å sette av en halv milliard kroner av dette til styrket vedlikehold og oppgraderinger av skolebygg, sykehjem og eldreboliger.
- Samarbeid med andre er viktig for å finne nye løsninger, skape idéer og bruke ressurser mer effektivt. Fredrikstad kommune må i større grad samarbeide med andre kommuner, frivillige organisasjoner, lag, foreninger og private bedrifter. Etableringen av nye Østfold fylkeskommune skaper en helt spesiell mulighet for samarbeid om administrative tjenester, som for eksempel innkjøp og IT-tjenester. Målsettingen er at samarbeid med andre skal gi en budsjettmessig gevinst på minst 100 millioner kroner per år. Dette er tiltak som vil bidra til å realisere de innsparingsmulighetene som følger av en ansettelsesstopp.
- Eiendomsskatten holdes på uendret nivå fra 22 til 23. På grunn av kommunens vanskelige økonomiske situasjon holdes eiendomsskatten også uendret gjennom 24. Fra og med 25 starter en gradvis nedtrapping av eiendomsskatten. På næring, hvor halvparten fjernes i 25 og resten fjernes i 26. For hytter og boliger trappes skatten ned med 40 MKR i 25, og ytterligere 40 MKR i 26. Resterende eiendomsskatt fjernes helt i den påfølgende planperioden.

Supplerende tiltak:

- Private barnehager er et minst like godt tilbud til barn som offentlige barnehager. I en situasjon hvor kommunen må prioritere sin ressursbruk vil våre partier ønske at private aktører står for den videre utbyggingen av barnehagetilbud i Fredrikstad.
- Digitalisering er en nøkkel til en vellykket utvikling av offentlig sektor. Våre partier vil ha et sterkt fokus på dette, og vi vil ønske et bredest mulig samarbeid både med private og offentlige aktører om digitalisering.
- Gjennom automatisering, robotisering og digitalisering skal det sikres økt bemanning i direkte tjenester og redusert bemanning i administrative tjenester.
- Byggesaksbehandling på dagen digitalt – og/eller Servicetorget
- Redusert bruk av vikarer og annen variabel lønn, redusert sykefravær og ikke minst arbeidet med å øke andelen heltidsstillinger i helse- og velferdsseksjonen
- Kommunen har gjennom mange år bosatt flyktninger etter anmodning. I tillegg har Fredrikstad og Nedre Glomma blitt et ønsket boområde for flyktninger som først ble bosatt i andre kommuner. Summen viser at svært mange ikke er selvhjulpne etter fem

års botid i Norge. Antall familier med vedvarende lavinntekt har økt vesentlig, og det er viktig at innbyggere som allerede har kommet til vår kommune er selvhjulpne. Tiltak for å få flere i lønnet arbeid og økt selvhjulpenhet/færre sosialhjelpsmottakere intensiveres.

- Partiene vil gradvis avvikle romleiren.

Helse og velferd:

Dagens situasjon viser at rundt 20 eldre venter hjemme etter vedtak om langtidsplass, nærmere 40 ligger i korttidsplass med vedtak om langtidsplass, det er mange rom i langtidsplass som benyttes som dobbeltrom og det er et vesentlig antall søknader om langtidsplass under behandling. Derfor vil vi:

- Antall sykehjemsplasser skal økes i planperioden.
- Vi vil beholde Fjeldberg sykehjem, og heller sørge for en utvidelse og tilstøtende omsorgsboliger. Det må satses på eksisterende bygningsmasse fremfor å bygge nytt.
- Servicearbeidere sykehjem.
- Dagens situasjon viser at rundt 20 eldre venter hjemme etter vedtak om langtidsplass, nærmere 40 ligger i korttidsplass med vedtak om langtidsplass, det er mange rom i langtidsplass som benyttes som dobbeltrom og det er et vesentlig antall søknader om langtidsplass under behandling.
- Over 50 eldre venter på tilrettelagt omsorgsbolig.
- Furutun selges – avlastning etableres i tråd med etiske prinsipper og dagens kunnskapsnivå om utforming og størrelser.
- I nye større utbyggingsprosjekter må det planlegges varierte boligformer tilpasset eldre, personer med funksjonsnedsettelse, pleietrengende og ulike sosiale formål.

Skole:

Skolene våre er i en prekært dårlig forfatning etter mange år med manglende vedlikehold. Vi vil gjennomføre økning i vedlikeholdet i den kommende planperioden. Begby skole er ifølge skolebruksplanen ansett som uegnet og kategorisert som TG3 (prekært). Det er anbefalt å bygge ny skole. Ifølge skolebruksplanen er investeringskostnaden 508 millioner. Vi mener arbeidet med ny skole må prioriteres.

- Prosjektet for Råkollen skole lokalisert på Gudeberg skole stanses. Nye Råkollen skole prosjekteres på egnet sted i et nytt eller i et eksisterende bygg.
- Svartbygget på Kråkerøy må realiseres iht tidligere vedtatte budsjett.
- Utbyggingen på Lunde skole må realiseres iht tidligere vedtatte budsjett.
- Vi tilbakefører lærerkutt med 22,5 MKR
- Vi ønsker å starte forprosjekt til ny Begby skole.

Investering:

- Arena Fredrikstad kan bare realiseres innenfor en klart avgrenset kostnadsramme. Våre partier fastsetter denne rammen til maksimalt 300 MKR, pluss spillemidler, momsfrigjøring og andre eksterne bidrag. Gevinster fra Isegran Eiendoms utvikling av

Stjernehallen-tomten vil bidra til å finansiere de 300 MKR. Dette er kommunens innsats, som kan brukes i et samarbeid med en privat aktør om utbygging. Alternativt kan det brukes til rehabilitering av Stjernehallen på nåværende tomt.

- Kommunen avvikler snarest sitt engasjement i Fredrikstad Ridesenter.
- Alle investeringsprosjekter må gjennomgås kritisk. Prosjekter utenfor kritiske områder som skole og helse vurderes utsatt.
- Større utbyggingsprosjekter vil bli vurdert gjennomført som et samarbeid mellom kommunen og private aktører.
- Det foretas et forprosjekt med sikte på å bygge ny Begby skole
- Det gjennomføres et forprosjekt for å rehabilitere og utvikle omsorgsboliger på Fjeldberg sykehjem.

Dette dokumentet er basert på kommunedirektørens forslag til budsjett og handlingsplan for perioden 23-26. I dette dokumentet beskriver vi forslag til endringer i forhold til kommunedirektørens forslag.

1. INNLEDNING

Fredrikstad er tjent med et politisk maktskifte. Med noen korte unntak har Arbeiderpartiet styrt Fredrikstad de siste hundre årene. Et skifte vil gi en viktig mulighet for å skape endringer i kommunens arbeidsform. Vi ønsker å gi rom for nye løsninger og nye muligheter, og styrke deler av Fredrikstadsamfunnet som Arbeiderpartiet ikke har prioritert.

Hvis vi får flertall ved neste valg, så vil våre partier samarbeide om å gi Fredrikstad en ny politisk kurs. Innbyggerne, individet, familien, foreningen og den private bedriften skal bli viktigere. Kommunen er til for innbyggerne. Kommunen skal bli mer åpen, mer lyttende og mer samhandlende. Skatter og avgifter skal begrenses og reduseres.

Skole og utdanning er fundamentet i vår samfunnsbygging. Utdanning er avgjørende for jobb, for inntekt og for å kunne leve et selvstendig liv. Vi vil styrke fredrikstadskolen gjennom «det store skoleløftet». Tilstanden på mange av skolebygningene er på et kritisk lavnivå og forfallet må stanses gjennom et ambisiøst vedlikeholdsprogram. Vi vil ha økt fokus på tilrettelegging for både elever og lærere, for å styrke fredrikstadungdommers mulighet til å lykkes i den videregående skolen og i arbeidslivet.

Vi skal ha tilstrekkelig kapasitet og kvalitet i eldreomsorgen i Fredrikstad. Kapasiteten for heldøgns omsorg må bygges ut. Kommunen står ovenfor en «eldrebølge», og det er kritisk at kommunen nå evner å utvikle kapasiteten. Det må i enda større grad legges til rette for flere fleksible og ulike boformer. Oppføring av et Holmen 2 vil få høy prioritet fra vår side, og vil være en nøkkel til å styrke eldreomsorgen.

Å få orden i kommuneøkonomien er en hovedoppgave etter Arbeiderpartiets ukontrollerte pengebruk de senere årene. Den kritiske situasjonen som kommunen nå står oppe i nå er konsekvensen av mange år med manglende fokus på kjerneoppgaver og kostnadskontroll.

Vi er sterkt kritiske til hvordan kommunen er blitt drevet de senere årene. Vi er også svært kritiske til måten kommunedirektøren har lagt opp #bærekraft25 arbeidet. Vi mener at fokuset på kostnadskontroll og effektiv drift har vært fraværende over tid med manglende måloppnåelse og gjennomføringsevne. Vi er kritiske til at de fleste kuttene som foreslås fra kommunedirektøren i all hovedsak omhandler de som produserer tjenester, med liten grad av nytenkning og gjennomføringsevne. Den situasjonen som kommunen nå står oppe i er et resultat av at kommunen over lengre tid ikke har klart å tilpasse sitt eget forbruk opp mot budsjett.

Kommunens manglende evne til å finne inndekningsmuligheter, dårlig kostnadskontroll og for høyt driftsnivå over tid, har medført at Fredrikstad kommune nå befinner seg i en økonomisk kritisk situasjon. Dette legger vesentlige økonomiske begrensninger for vårt budsjettforslag.

Vi er også sterkt bekymret for at kommunen nå nærmer seg en situasjon der vi blir satt under administrasjon og ført inn i ROBEK-registeret.

2. BÆREKRAFTIG BY, MILJØ OG LOKALSAMFUNN

Vi mener Fredrikstad har store muligheter i omleggingen til et bærekraftig samfunn, blant gjennom utvikling av nytt og innovativt næringsliv. Satsningen på sirkulærøkonomi på Øra er én viktig brikke i dette. Våre partier ønsker å støtte aktivt opp om næringer som vil satse og vokse i Fredrikstad, ikke minst innenfor sirkulær og grønn økonomi.

Fredrikstad må ta en sentral rolle i vernet av Oslofjorden. Plastforsøpling og miljøskadelige utslipp må stoppes. Vi ønsker et tydelig vern av natur og i særlig grad nasjonalparken.

Partiene mener det er svært viktig å styrke vernet av dyrket og dyrkbar jord i kommunen. Vi ønsker å styrke biologisk mangfold og legge til rette for vern og god tilgjengelighet til kommunens mange grønt- og naturområder. Vi har et forvalteransvar for våre etterkommere.

Vi mener Fredrikstad kommune fortsatt skal kutte i utslipp fra egen drift og drive aktiv energiøkonomisering i egne bygg, og også utvikle og støtte energiproduksjon i form av solceller der det kan være hensiktsmessig. Samtidig mener vi kommunen skal legge til rette for at innbyggerne i Fredrikstad kan velge miljøvennlige alternativer i hverdagen, som å legge til rette for sykkel, bedre avfallshåndtering. Vi støtter nasjonal lovgivning og nasjonale mål i klima- og miljøraker.

Fredrikstad har mange muligheter i omleggingen til et grønnere og mer klimavennlig samfunn, blant annet et innovativt næringsliv. Satsningen på sirkulærøkonomi på Øra er én viktig brikke i dette. Våre partier ønsker å støtte aktivt opp om næringer som vil satse og vokse i Fredrikstad, ikke minst innenfor sirkulær og grønn økonomi.

Vi mener det er svært viktig å styrke vernet av dyrket og dyrkbar jord i kommunen, noe vi har et fokus på i vårt daglige politiske arbeid. Vi må bevare gode vilkår for landbruksnæringene, både i dag og i fremtiden. Landbruksnæringene er viktige i Fredrikstad kommune. Vi ønsker å styrke biologisk mangfold og legge til rette for vern og god tilgjengelighet til kommunens mange grønt- og naturområder. Vi har et forvalteransvar for våre etterkommere.

Vi mener Fredrikstad kommune må være en aktiv part i å kutte utslipp fra egen drift og egne anlegg. Samtidig mener vi kommunen skal legge til rette for at innbyggerne i Fredrikstad lett kan velge klima- og miljøvennlige alternativer i hverdagen. Det må derfor legges opp til tiltak som at det blir bedre tilrettelagt for å sykle, til avfallshåndtering og store grep som fortetting

og byutvikling. Våre partier vil arbeide for store og viktige utbedringer av samferdselssystemene og kollektivsystemet i Nedre Glomma.

3. NÆRINGS LIV OG LOKAL ARBEIDSP LASSUTVIKLING

Noe av det viktigste for at kommunen skal kunne møte fremtidens utfordringer er vekst i arbeidsplasser. Våre partier ønsker å legge forholdene bedre til rette for næringslivet.

Infrastruktur er en hovedutfordring for næringslivet, og våre partier ønsker at kommunen øker bruken av profesjonelle rådgivere for å få gjennomslag hos sentrale myndigheter. Dette i alt fra lokalisering av offentlige arbeidsplasser til økt prioritering av infrastruktur i Fredrikstad.

Vi ønsker å bidra til at våre innbyggere kan ta med arbeidsplassen «hjem» til Fredrikstad, og legge til rette for arbeidsfellesskap for pendlere og andre som har behov for hjemmekontorarbeidsplass. Vi ønsker å støtte gründere og andre oppstartsbedrifter som kan bidra til arbeidsplassutvikling i Fredrikstad.

Kommunen må benytte sin rolle som planmyndighet og tilrettelegger for å styrke betingelsene for næringslivet. Vi ønsker at kommunen spiller en aktiv rolle som tilrettelegger for nye bedrifter og næringsliv som ønsker å etablere seg og vokse i Fredrikstad. Eksempelvis er satsningen på sirkulær økonomi svært interessant, og et fokusområde blant hurtig voksende næringer som kommunen bør ha et aktivt og fremoverlent forhold til.

Eksisterende kommunal virksomhet kan være et interessant grunnlag for å skape nye arbeidsplasser i Fredrikstad. Kommunens IT-virksomhet kan være ett eksempel. Det er nærliggende å tro at for eksempel Fredrikstad og Sarpsborg kommuner har veldig mye av det samme behovet innenfor både drift og utvikling av IT. IT som en interkommunal virksomhet kunne gitt både lavere kostnader og bedre tjenester. Vi kunne da også blitt en attraktiv

tjenesteleverandør for andre kommuner – og ikke minst fylkeskommunal IT, som nå er under oppbygging. Dette kunne igjen kanskje skapt grunnlag for et partnerskap med et privat IT-selskap. I sum kunne dette ført til oppbygging av et større IT-miljø i Nedre Glomma.

4. HOVEDLINJENE I VÅRT BUDSJETT

4.1 Skatter og avgifter

Fredrikstads innbyggere har de siste årene opplevd en betydelig økning i skatter og avgifter i lokalsamfunnet. Eiendomsskatten har økt kraftig, og ytterligere økninger planlegges fra det politiske flertallets side. De siste årene har det også vært bomavgift for bilkjøring. Denne avgiften ligger an til en ytterligere økning i årene som kommer. Det ligger også an til betydelige økninger i avgifter for vann, avløp og renovasjon.

Norske myndigheter inndrar i dag en rekordhøy andel av den samlede verdiskapningen i samfunnet gjennom skatter og avgifter. Våre partier ønsker at innbyggerne selv må få forvalte en større andel av verdiskapningen. Vi skulle gjerne redusert eiendomsskatten i et enda større tempo enn det vi legger opp til her, men det er avgjørende for oss å utvise økonomisk ansvarlighet gjennom salderte budsjetter. Vi vil fokusere aktivt på å redusere og etter hvert fjerne den sosialt urettferdige eiendomsskatten, og også i størst mulig grad begrense bompenger og redusere kommunale avgifter.

4.2 Et sosialt og fremtidsrettet budsjett

Dessverre har Fredrikstad kommune gjennom mange år ført en økonomisk politikk som gir kommunen begrenset økonomisk handlingsrom. Flertallspartiene har nå i en årrekke vedtatt budsjetter med omstillingsprogrammer som ikke er blitt gjennomført. De siste årene har vi sett stadig mer alarmerende tegn på økonomisk ubalanse i våre to viktigste sektorer, utdanning- og oppvekst og helse- og velferd.

Der blir den daglige driften i økende grad forstyrret av kortsiktige tiltak for innsparing. Vi er bekymret for en utvikling hvor det kontinuerlig kuttes med ostehøvel over hele organisasjonen, tilsynelatende uten effekt på de økonomiske resultatene. Det blir i det lange løp en utålelig belastning for kommunens ansatte. Derfor er det nødvendig å gjøre overordnede grep som skaper en langsiktig bærekraftig økonomi.

Skal vi sikre kommunens økonomiske fundament på lang sikt er utdanning, arbeidsplassutvikling og næringsutvikling sentralt. Alt for mange i byen vår står utenfor arbeidslivet, og vi har en jobbskaping som dessverre ikke står i forhold til befolkningsøkningen.

Det skal derfor legges til rette for arbeidsplasser ved å avskaffe eiendomsskatt på næringseiendommer, gjøre næringsarealer tilgjengelige og økte tempoet i kommunens saksbehandling. Vi ønsker tettere og mer forpliktende samarbeid mellom NAV, kommunens seksjoner, frivillighet og næringsliv for å hjelpe over fra trygdeytelser og inn i jobb. Vi ønsker å se på en kommunal lønnsstøtteordning for sosialhjelp.

Vi må ta tak i sosiale utfordringer tidlig. Derfor er tidlig innsats, fra barnehage, skole og i kulturlivet grunnleggende for å bygge et Fredrikstad for fremtiden. Sosiale utfordringer, altfor mange som faller utenfor fellesskapsamfunnet, psykisk sykdom, dårlige resultater i grunnskolen, frafall i videregående skole, lavt utdanningsnivå og altfor mange utenfor arbeidslivet, kan best endres ved tidlig innsats i menneskers liv. Barn og unge skal møtes med omsorg, kvalitet, tillit og kompetanse. Vi synes det er trist at mange av kommunens innbyggere har daglig opphold i offentlige bygg som er helt nedslitte. Dette skjer etter mange år med manglende vedlikehold. Vi må stanse forfallet i skolen.

Eldre bør få bo i eget hjem så lenge de vil og kan, og bør fritt få velge mellom offentlige og private tilbydere. Fritt brukervalg er viktig. Kommunen må styrke sitt heldøgns omsorgstilbud både innenfor og utenfor institusjon, samt gjennomføre en utvidet satsing på fleksible boformer. Vi mener kommunen bør ta en mer aktiv rolle i å stimulere til mer variert boligutvikling i Fredrikstad, ikke minst innenfor helse- og omsorgsfeltet. Men også boliger for unge og personer med funksjonsnedsettelse må være en viktig del av planene når byen skal videreutvikles.

4.3 Kommuneorganisasjonen

Fredrikstad kommune befinner seg på mange måter i en god situasjon. Byen er attraktiv som bosted, og vi har stor innflytting. Vi har et kreativt og energisk næringsliv, som blant annet kan ha mulighet til å ta en ledende rolle i utviklingen av sirkulær økonomi i Norge. Det er mye tilvekst og nyskapning i industrien i Fredrikstad.

Samtidig ser vi at kommunen på helt sentrale nøkkelområder ikke har lyktes. Dette gjelder særlig på området arbeidsplassutvikling. Det er viktig at bedrifter ikke flytter ut av kommunen på grunn av mangel på arealer til utvikling. Tilretteleggingen av nye næringsarealer går altfor sakte, samtidig som kommunen har omgjort viktige næringsarealer til boligformål.

Også på området økonomistyring er kommunen nå i ferd med å manøvrere seg inn i en dramatisk vanskelig situasjon. Gjennom en årrekke har kommunen unnlatt å gjøre helt nødvendige grep for å sikre forsvarlig økonomisk drift. Våre partier har gjennom de senere årene lagt frem budsjetter med en langt mer forsiktig pengebruk, men er dessverre ikke blitt hørt. Det gjør at vi nå står overfor behovet for et kraftig taktskifte. Gjennom budsjett for neste år vil vi foreslå en ambisiøs plan for å endre kommunens økonomiske retning. For til tross for de mørke skyene på horisonten, så er det underliggende bildet at Fredrikstad kommune er Østfolds rikeste organisasjon, med kraftig inntektsvekst gjennom mange år. Med riktig styring bør det gi grunnlag for å skape en kommune med gode tjenester og store utviklingsmuligheter. Vi ønsker å gjøre Fredrikstad til innbyggernes kommune.

Det betyr at våre partier vil skape en mer åpen, lyttende og samhandlende kommune. Dette fordi vi mener at fornyelse og initiativ primært skjer nedenfra med rot i den gode viljen hos det skapende og engasjerte mennesket, i trygge og velfungerende hjem, i frivillige organisasjoner og lokale fellesskap, et rikt kulturliv og et samfunnsfokustert meningshetsliv.

For å bidra til å skape en kommune som er mer åpen overfor innbyggerne, må vi også innad skape en organisasjon som er bygget på tillit, delegering og enkle kommunikasjonskanaler. Dette gjelder både mellom politikere og administrasjonen, og mellom kommunens ansatte. De ansatte er det avgjørende verktøyet bystyret har for å gjennomføre sin politiske plan. Våre partier vil legge vesentlig vekt på en konstruktiv og tillitsfull dialog med alle kommunens ansatte og deres representanter. Et viktig mål med dette er å bidra til en organisasjonskultur som fremmer trivsel og arbeids glede, og som dermed blant annet kan bidra til å redusere det alarmerende høye sykefraværet som preger deler av organisasjonen.

Våre partier ønsker å fokusere på innbyggernes behov, og legge til rette for at privat initiativ og engasjement kommer fellesskapet til gode. Kommunen skal ha ansvaret for at tjenestene som leveres skal være gode, og sikre like muligheter for alle. Våre partier er imidlertid mindre opptatt av hvem som leverer tjenestene så lenge det sikrer kvalitet, tilgjengelighet og økt valgfrihet for våre innbyggere.

5. DRIFTSBUDSJETT - UTVIDELSE AV DRIFTSRAMMER 2023-2016. BUDSJETTETS INNTEKTSSIDE

Vi har nå gjennom flere år støttet kommuneadministrasjonens og flertallspartiernes arbeid med en større økonomisk omstillingsplan. Den har etter hvert fått merkelappen #bærekraft25. Etter flere års arbeid må vi dessverre konstatere at resultatene virker svært magre.

Etter våre partiers syn bør den økonomiske omstillingen ha både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. På kort sikt må det gjøres en kraftanstrengelse for å bringe balanse i økonomien, og dermed etablere en vesentlig del av det økonomiske handlingsrommet som er påkrevet. Samtidig bør det utvikles en kultur omkring løpende kostnadsforbedringer – på for eksempel én prosent av kostnadsbasen hvert år – gjennom en stadig strøm av avgrensede forbedringsprosjekter.

Omstilling dreier seg også om prioritering. Det kan ikke være slik at alle kommunale aktiviteter er like viktige.

Innledningsvis i dette dokumentet beskriver vi fem hovedgrep for å endre kommunens økonomiske kurs. Vi vil ytterligere utdype disse grepene slik:

5.1 Reduksjon av lønnskostnader

Fredrikstad kommune har gjennom mange år hatt en sterk økning i lønnskostnader. Denne sterke økningen er årsaken til kommunens økonomiske vanskeligheter. Lønnskostnader utgjør omkring 2/3 av kommunens kostnader. En forsvarlig, langsiktig plan for vesentlige kostnadsreduksjoner kan ikke gjennomføres uten at det også skjer en vesentlig reduksjon i lønnskostnader. Dette bør være mulig uten oppsigelser. Ved en styrt ansettelsesstopp bør kunne redusere antall ansatte betydelig i planperioden.

Våre partier støtter ikke at dette skjer gjennom nedleggelse av sykehjemsplasser eller ved kutt i lærerstillinger i strid med gjeldende bemanningsnorm. Det er mange andre tiltak som er mer nærliggende, som vi har påpekt en rekke steder i dette dokumentet.

Utover det ambisjonsnivået kommunedirektøren allerede har planlagt for, legger våre partier inn en økt forventet kostnadseffekt på 50 MKR i 23, og deretter 100 MKR per år i resten av planperioden.

5.2 Samarbeid med andre kommuner

Som et bidrag til å redusere kommunens lønnskostnader søkes det et tettere samarbeid med Sarpsborg kommune og andre kommuner. Det er særlig nærliggende å se på samarbeid om administrative funksjoner. Men også innenfor sentrale tjenesteområder kan det være aktuelt med samarbeid, for eksempel tekniske tjenester, krevende barnevernstjenester og spesialiserte velferdstjenester.

5.3 Salg av eiendommer

Vi ønsker å selge bygninger, tomter og eiendeler som ikke er knyttet til kommunens kjerneoppgaver innenfor oppvekst, helse og infrastruktur. Våre partier ønsker at kommunen selger rådhusene/kommunehusene i de tidligere omegnskommunene. Likeledes skal kommunen selge av alle andre hus og bygninger som står ubrukt eller har lav utnyttelsesgrad. Dette inkluderer også Emil Mørchs Minne og Furutun. Også ridesentret på Bekkevoll selges; likeledes det kommunale vaskeriet. Også alle kommunale tomter som står ubebygde vurderes for salg. Det samme gjelder kommunal skog, aksjene i Feas A/S og eierandelen i Fredrikstad Fjernvarme. Det må også skje en rask avklaring om fremtiden til Borge Sykehjem. Isegran Eiendom vurderes også for salg. Målsettingen er en samlet salgsgvinst på 1-2 milliarder kroner; et beløp som i sin helhet plasseres på et langsiktig investeringsfond. For handlingsplanperioden budsjetteres en avkastning på 45 MKR i 23, og deretter 100 MKR per år i planperioden.

Gevinsten fra salg av eiendeler skal bidra til finansiering av en halv milliard kroner ekstra til vedlikehold og oppgradering av skolebygg, sykehjem og eldreboliger i fireårsperioden. Dette innebærer et vesentlig og sterkt etterlenget takstskifte. Gradvis vil det redusere behovet for investeringer i nybygg. Dessverre vil dette ta tid, fordi det opparbeidede vedlikeholdsetterslepet er meget stort. Men vår plan vil innebære en radikal forbedring av vedlikeholdsstatus ved våre formålsbygg.

Salg av deler av kommunens bygningsmasse bør redusere kostnader til både drift og vedlikehold innenfor teknisk sektor. Ingen av disse effektene er innarbeidet i budsjettet, men vil representere en ikke-tallfestet reserve på kostnadssiden for hele fireårsperioden. Vi er sterkt kritiske til at kommunedirektørens budsjettforslag kun har antydnet at det skal lages en plan på dette, uten ambisjon om vesentlige økonomiske effekter i den kommende perioden.

Alle områder av kommunens virksomhet må gjennomgås for å få mer ut av hver krone vi har til disposisjon. En økt andel av kommunens ressurser må flyttes til det som er kommunens kjernevirksomhet:

- Oppvekst for barn og unge
- Omsorg og livskvalitet

5.4 Gevinst ved innkjøp

Innkjøp er særlig et felt som åpenbart egner seg for samarbeid. Gevinster i innkjøpsfunksjonen er i stor grad en funksjon av skala. Sarpsborg kommune og andre bykommuner rundt Oslofjorden er naturlige samarbeidspartnere for Fredrikstad kommune. Det samme er fylkeskommunen.

5.5 Samarbeid med private og frivillige organisasjoner

Private og frivillige virksomheter er i dag viktige supplement til kommunens egen organisasjon. Vi må på en fordomsfri måte se etter muligheter for å få "mer for mindre" ved å øke samarbeidet med private og frivillige virksomheter.

Som politikere skal vi styre kommunen gjennom mål og rammer, og oppfølging av disse. Det er kommunedirektøren som på nødvendig måte må utrede og

legge frem forslag om de konkrete tiltakene som skal skape den langsiktige økonomiske balansen i kommunens drift. Økonomiske forbedringstiltak skal ikke dikteres fra politisk hold, men må forankres i organisasjonen gjennom god ledelse, og gjennom arbeidslivets regler for samarbeid mellom ledelse, tillitsvalgte og ansatte.

Eksempelvis tror også våre partier at det kan være lønnsomt å se sykehjem og omsorgsboliger i sammenheng med samarbeid over kommunegrensene. Pasienter og brukere med mer spesialiserte behandlingsbehov kunne få dekket sine behov gjennom et interkommunalt sykehjem, eller andre egnede omsorgsformer som vi kunne samarbeide med for eksempel Sarpsborg kommune om.

Alt dette er eksempler på forskjellige metoder for å bedre kvalitet og redusere pris på kommunale tjenester. Noe av dette representerer en vekst i arbeidsplasser i Nedre Glomma, og til og med mulighet for utvikling av nye bedrifter. Løsningene kan anvendes innenfor mange områder av kommunens virksomhet, og vil være en helt nødvendig del av en vellykket omstilling for å møte de utfordringene kommunen og Fredrikstad-samfunnet står overfor i årene fremover.

5.6 Offentlig-privat samarbeid

Fredrikstad kommune vil aldri være i stand til å løse sine fremtidige oppgaver innen helse, - og omsorgssektoren, uten å samtidig involvere flere private aktører. Dette gjelder alt fra det omtalte «Holmen 2» prosjektet til utvikling av omsorgsboliger, omsorgstun, bofellesskap, og innsats innen rus og psykiatri.

Vi vil planmessig gjennomgå tjenestene, og vil samtidig vurdere om tjenester til innbyggerne kan gjøres bedre og mer kostnadseffektiv av andre aktører. Det er innbyggerne som skal være i fokus, og vi mener at Fredrikstad kommune har et stort potensial innenfor dette området.

5.7 Finanskostnader

En vil be om full gjennomgang og reforhandling av kommunens eksisterende låneportefølje og pensjonsforpliktelser.

5.8 Reduserte investeringer

Utover de ovennevnte tiltak vil vi ønske å gjøre følgende tiltak for å redusere investeringskostnadene i planperioden:

- Stans prosjektet for Råkollen skole lokalisert på Gudeberg skole. Nye Råkollen skole prosjekteres på egnet sted i et nytt eller i et eksisterende bygg.
- Kommunen avvikler snarest sitt engasjement i Fredrikstad Ridesenter.
- Vi setter et klart tak på kommunens økonomiske engasjement i Arena Fredrikstad. Arena Fredrikstad gis en maksimal kostnadsramme for kommunen på 300 MKR.

- Ridesenter og Furutun-prosjektet skrinlegges. Furutun selges – avlastning etableres i tråd med etiske prinsipper og dagens kunnskapsnivå om utforming og størrelser.
- Råkollen-prosjektet på Gudeberg skrinlegges. Det lages en ny plan for Råkollens fremtidige plassering.

Vi har ikke gjort endringer i de budsjettmessige investeringsrammene som følge av disse endringene. Endringene innebærer dermed en styrking av budsjettbalansen.

Hovedoversikt

(tall i tusen kroner)	Regnskap 2021	Oppr.bud. 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026
Rammetilskudd	2 509 491	2 446 065	2 613 900	2 613 900	2 613 900	2 613 900
Inntekts- og formueskatt	2 531 704	2 517 000	2 654 241	2 639 241	2 639 241	2 639 241
Økt konsesjonskraft			30 000			
Realvekst frie inntekter			0	72 385	114 989	157 934
Eiendomsskatt	272 941	325 000	325 000	323 000	275 000	210 000
Andre generelle driftsinntekter	60 583	10 800	10 800	9 700	9 000	8 000
Sum generelle driftsinntekter	5 374 718	5 298 865	5 633 941	5 658 226	5 652 130	5 629 075
Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 160 666	5 151 708	5 076 375	4 984 460
Avskrivninger	371 651					
Sum netto driftsutgifter	5 454 128	4 943 608	5 160 666	5 151 708	5 076 375	4 984 460
Brutto driftsresultat	-79 410	355 257	473 275	506 518	575 755	644 615
Renteinntekter	24 840	24 506	37 389	41 556	43 556	43 556
Utbytter	6 770	17 700	15 000	12 000	10 000	10 000
Overføring fra FREVAR	14 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	44 099	36 900	41 800	42 845	43 916	45 014
Avkastning på salgsgvinster			45 000	100 000	100 000	100 000
Renteutgifter	108 858	136 452	286 332	333 899	375 937	420 002
Avdrag på lån	276 250	333 933	344 046	373 844	414 648	438 211
Netto finansutgifter	-295 399	-369 279	-469 189	-489 343	-571 112	-637 643
Motpost avskrivninger	371 651					
	R-2021	B-2022	2023	2024	2025	2026
Netto driftsresultat	-3 158	-14 022	4 087	17 175	4 643	6 972
Disp. eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-1 571					
Avsetninger til bundne driftsfond	-50 692	-463				
Bruk av bundne driftsfond	70 300	22 791				
Avsetninger til disposisjonsfond*	-96 646	-13 000	-22 387	-17 175	-4 643	-6 972
Bruk av disp.fond	172 445	4 694	18 300			
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	93 836	14 022	-4 087	-17 175	-4 643	-6 972
Fremført til inndekn. i senere år (merforbruk)	90 678	0	0	0	0	0

Eiendomsskatten prisjusteres ikke for 2023 og 2024.

6. DRIFTSBUDSJETT - ENDRINGER FORDELTE PÅ SEKSJONENE

Bevilgningsoversikt drift etter budsjett- og regnskapsforskriften § 5-4 andre ledd

(tall i tusen kroner)	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Seksjoner/tjenesteområder	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektørens sentrale staber	242 688	226 695	235 078	238 080	238 080	238 080
Effektivisering administrasjon**		-2 150				
Kultur, miljø og byutvikling	279 436	179 997	191 293	182 593	176 797	176 797
Teknisk drift	490 151	436 619	486 924	536 991	524 907	524 907
Utdanning og oppvekst	1 874 446	1 913 324	2 018 244	2 030 362	2 030 362	2 030 362
Helse og velferd	2 306 512	2 265 297	2 398 287	2 314 537	2 262 788	2 262 789
Kirken	45 873	47 009	48 654	48 654	48 654	48 654
ØKUS, TSR og SVIPR*	2 826					
Reduksjon personalkostnader			-50 000	-100 000	-100 000	-170 000
Felles ansvar regnskap (899001)	-159 455	-123 183	-167 814	-99 508	-105 213	-127 128
Sum bevilgninger drift, netto	5 082 477	4 943 608	5 160 666	5 151 708	5 076 375	4 984 460

Endringer

(tall i tusen kroner)	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Seksjoner/tjenesteområder	2023	2024	2025	2026
Kommunedirektørens sentrale staber	2 536	4 037	4 037	4 037
Kultur, miljø og byutvikling	2 700	4 350	4 350	4 350
Teknisk drift	50 000	108 100	108 100	108 100
Utdanning og oppvekst	23 808	24 426	24 426	24 426
Helse og velferd	31 040	31 041	31 042	31 043
Reduksjon personalkostnader	-50 000	-100 000	-100 000	-170 000
Felles ansvar regnskap (899001)	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	60 084	71 954	71 955	1 956

Endringene er lagt inn under hvert tjenesteområde.

6.1 Seksjon for teknisk drift

Teknisk drift vil spille en nøkkelrolle i gjennomføringen av det sterkt prioriterte programmet for økt vedlikehold og oppgradering av skolebygg, sykehjem og eldreboliger. Seksjonen må gjøre nødvendige omorganiseringer for å håndtere dette. Blant annet ønsker vi å opprette et kommunalt eiendomsselskap som skal ha ansvaret for all eierskapsutøvelse til formålsbygg, inkludert drift og vedlikehold.

Teknisk drift	2023	2024	2025	2026
vedlikehold formålsbygg	45 000	100 000	100 000	100 000
Parkering elbiler	2 000	2 000	2 000	2 000
betaling byfergene	3 000	6 100	6 100	6 100
Sum endringer	50 000	108 100	108 100	108 100

Partiene følger opp Fredrikstad næringsforenings innspill med 30% avgift for elbil i P-husene, avgiftsfritt for alle hverdager 12-24, gratis lørdager og søndager samt helligdager. Det innføres 50 kr avgift for natt.

Videre vil partiene opprettholde gratis ferge.

Våre partier ønsker høy kvalitet i de tekniske tjenestene. Vi vil ha et tydelig fokus på arbeid med klima- og miljøtiltak, byutvikling og vedlikehold av kommunes bygninger og eiendommer, gater og veier.

I den krevende tiden Fredrikstad kommune er inne i er det viktig å ha fokus på god drift. Det er derfor viktig å se på mulighet for forbedring og innsparing, med en prioritering av lovpålagte oppgaver. Eiendomsdriften må arbeide med kontinuerlige forbedringstiltak. I prosessen med å arbeide for en bærekraftig kommuneøkonomi er det viktig også å fremme miljøvennlige løsninger i seksjonens drift og investeringer.

Vi vil følgende:

- Veumbekken åpnes ikke, annet enn i det nye byutviklingsområdet på Trosvikstranda. På øvrige deler av Holmen gjøres nødvendige oppgradering av kulvert.
- 300.000 kr legges inn til støtte til utbedring av vannledning fra Stordammen til skiarenaen
- Det skjer en kritisk gjennomgang av ressursbruken i seksjonen med en klar prioritering av lovpålagte oppgaver
- Alle bygg med lav utnyttelsesgrad selges, i tråd med den overordnede salgsstrategien for kommunen.
- Utleiegraden av kommunale bygg og boliger må opp. Den tiden hvor bygg står tomme må reduseres ytterligere.
- I avveien mellom formål og vedlikehold prioriteres bygg til oppvekstsektoren
- Det foretas en kritisk gjennomgang av vakante stillinger – digitalisering av arbeidsoppgaver fremfor nyansettelser
- Mer offentlig-privat samarbeid innen bygg, anlegg og infrastruktur
- Utrede bedre tilgjengelighet for båtturnisme i Vesterelven
- Utredning av endret lokalisering av hovedbiblioteket stanses
- Byfergen kan i det lange løp ikke finansieres etter det nåværende konseptet. Fredrikstad vil arbeide for at Viken/Østfold fylkeskommune også bidrar med et finansieringsansvar for å sikre langsiktige utviklingsmuligheter.
- Det innføres reklame på fergene, hvilket vil gi 1 million i økte driftsinntekter
- Som en oppfølging av klimabudsjettet økes hastigheten på utskifting av lysarmaturer til LED-lys
- Utrede effekt av endret trafikkmønster i Storgaten og tverrgatene mellom Nygaardsgaten og Storgaten (shared space)
- Rehabilitering fremfor rivning skal alltid vurderes i kommunale byggeprosjekter.
- Stille krav til energieffektivitet i kommunens egne nybygg og rehabiliteringsprosjekter.

6.2 Seksjon for kultur, miljø og byutvikling

Partiene mener et rikt og levende kulturliv er svært viktig for Fredrikstad og innbyggernes livskvalitet. Vi ønsker å legge til rette for både bredde og smalere kulturuttrykk. Det er viktig for oss å styrke det frivillige kulturlivet. Kirken har en viktig rolle i kulturlivet.

Kultur- miljø og byutvikling	2023	2024	2025	2026
Tilskuddsrammene	2 450	4 100	4 100	4 100
Hvale nasjonalpark drift	250	250	250	250
Sum endringer	2 700	4 350	4 350	4 350

Seksjonens arbeid med klima- og miljø skal ha høy prioritet. Vi ønsker at klimabudsjettet videreutvikles som et godt og formålstjenlig styringsverktøy for kommunen.

I en ekstremt vanskelig økonomisk situasjon for kommunen finner partiene det nødvendig å støtte en rekke av kommunedirektørens forslag til innsparinger. Vi har en klar ambisjon om å se dette som et unntaksår. Innenfor knappe rammer prioriterer vi støtte til frivillige organisasjoner, og støtte til Hvaler nasjonalpark.

Vi vil:

- Arbeide for at fylkeskommunen senker prisene på kollektivtransport, og utvider og tilpasser rutetilbudet til Fredrikstads behov.
- Vi vil åpne kommunens interne klimafond for private søkere. Det kan søkes om støtte til energieffektivisering og andre lokale tiltak.

6.3 Seksjon for utdanning og oppvekst

Partiene reverserer noen av kommunedirektørens forslag.

Samarbeidspartiene ønsker å prioritere en styrking av utdannings- og oppvekstfeltet i Fredrikstad. Tidlig innsats, kvalitet i utdanningen, fokus på barn og unges oppvekstvilkår er sentrale områder for oss. Altfor mange barn og unge i Fredrikstad tilbringer arbeidsdagene sine i dag i for dårlige lokaler, med dårlig innelima og arbeidsforhold. Partiene vil derfor i den kommende perioden prioritere de fysiske arbeidsforholdene for barn og unge.

Utdanning og oppvekst	2023	2024	2025	2026
Ikke avslutte prosjekt svøm	618	1 236	1 236	1 236
Ikke avslutte avtale med Hjørgunn	460	460	460	460
Videreføre støtte til privat voksenopplæring	207	207	207	207
Ikke kutt som går ut over bemanningsnorm	22 523	22 523	22 523	22 523
Sum endringer	23 808	24 426	24 426	24 426

Verbalforslag:

1. Det settes av midler til skolemiljøtiltak som fordeles til skolene. Elevrådet ved hver enkelt skole skal involveres, midlene skal gå til tiltak som kommer alle elever til gode og bidrar til å fremme et bedre skolemiljø og innsats mot mobbing.
2. Kommunen fremskynder skolestrukturutredning, og vurderer dette samlet sett for hele kommunen.
3. Bemanningsnormer innenfor barnehage og skole skal opprettholdes og ivaretas.
4. Utrede tiltak for å rekruttere helsesykepleiere til skolehelsetjenesten
5. Innføring av fleksibel åpningstid (kveldstid) i utvalgte barnehager vurderes
6. Økt spesialpedagogisk kompetanse skal inn som et av skolens satsningsområder
7. Det tilrettelegges for økt privat barnehagedrift ved behov for nye barnehageplasser
8. SFO skal i større grad tilrettelegges for leksehjelp.
9. Kommunen tar initiativ til samarbeid med Høyskolen med sikte på økt bruk av studenter til å styrke realfag og leksehjelp.

6.4 Seksjon for helse- og velferd

Tjenester innenfor helse og velferd er kommunens største område, og har høy prioritet fra våre partier.

Helse og velferd	2023	2024	2025	2026
Redusere årsverk på kjøkken	4 017	4 017	4 017	4 017
Rdusere tilskudd frivillige lag og organisasjoner	3 000	3 000	3 000	3 000
Ytterligere reduksjon antall sosialhjelpsmottakere	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Kommunalt lønnstilskudd/tiltak for reduksjon antall sosialhjelpsmottakere	5 000	5 000	5 000	5 000
Fortsatt drift Fjeldberg	40 000	40 000	40 000	40 000
Tilbeføring/færre oppdrag for hjemmetjenestene	- 13 000	- 13 000	- 13 000	- 13 000
Sum endringer	31 040	31 041	31 042	31 043

Det settes et mål om å redusere antall sosialhjelpsmottakere slik at budsjettet kan reduseres med 10 MKR. Halvparten av dette, 5 MKR, avsettes til kommunalt lønnstilskudd for sosialhjelp.

Partiene vil ikke nedlegge Fjeldberg sykehjem. Oppdragene for hjemmesykepleien vil således ikke øke. Vi vil imidlertid åpne opp for at Fjeldberg kan videreutvikles og moderniseres med tilstøtende omsorgsboliger. Vi vil at kommunen heller oppgraderer Fjeldberg, og ser denne i sammenheng med øvrige tjenestene. Det skal utredes om Fjeldberg heller kan utvides med en palliativ avdeling, samt utvides med tilstøtende omsorgsboliger. Vi mener at kommunen må oppgradere og vedlikeholde eksisterende bygg fremfor å basere seg på å bygge nytt.

Partiene mener det er viktig at årsverkene knyttet til sykehjemmene er en viktig del av eldreomsorgen.

Det bevilges 0,3 MKR til Frivilligsentral på Lisleby.

Verbalforslag:

1. Kommunen etablerer mulighetsstudie med nye og fleksible boformer for eldre i Fredrikstad. Holmen II (eller III). Kommunen skal ta kontakt med private utbyggere og sondere muligheter for å utvikle nye boområder for eldre. Det kjøpes inn ekstern kompetanse som etablerer dette sammen med kommunen, og det settes av prosjektmidler innenfor rammene til helse- og velferd.
2. Holmen II – bygges i bysentrum som et selvfinansierende prosjekt. Det søkes samarbeid med høyskolen for å se på samlokalisering/samarbeid med studenter.
3. Kommunen skal utrede egen sak om flere omsorgsboliger, og andre tilrettelagte boformer, for å avlaste behovet for sykehjems plasser. Kommunen tar sikte på snarlig å gå i dialog med private aktører for å avdekke hvordan et offentlig-privat samarbeid kan gjennomføres for å øke antall omsorgsboliger.
4. Det utredes hvordan dagtilbud for hjemmeboende med demensdiagnose kan styrkes ytterligere. Det skal også utredes om det er mulig å etablere «demenslandsby» eller andre lignende tiltak.
5. Det utredes om hensiktsmessigheten og lovligheten av å etablere et fond som utbyggere kan søke på, for å legge til rette for leiligheter tilrettelagt for personer med spesielle behov.
6. Fredrikstad kommune initierer et samarbeid med Sarpsborg kommune med sikte på å etablere felles administrative helsefunksjoner i begge kommuner. Dette knyttes spesielt opp mot innkjøp.
7. Gjennomføre et mer utstrakt samarbeid med VTA-bedriftene og frivillige organisasjoner for å se nærmere på hvordan kommunen kan skreddersy fremtidens tilbud for flere grupper. Vi vil tilby rusavhengige hjelp gjennom private og frivillige organisasjoner, og vi vil styrke ettervernet i nært samarbeid med andre.
8. Kommunen skal utrede om det er hensiktsmessig å utvide elektronisk kontakt med kommunens helsepersonell og brukere gjennom for eksempel videolink og videomøter.
9. Kommunen skal gjennomgå og sette ut tjenester der disse kan gjøres til en lavere kostnad av private. Forutsetningen er at brukerne mottar like høy kvalitet. Dette for å effektivisere og prioritere tjenestene, for å opprettholde lave egenbetalinger for helse- og velferdstjenester for våre innbyggere.
10. Trygghetsalarmene utvikles digitalt, slik at flere kan få tilgang til alarm. Det er i dag lang ventetid for å få alarm. Vi vil vurdere om tjenesten bør konkurransesettes.

11. Samtlige boliger i kommunalt eie gjennomgås med tanke på salg og reorganisering. Kommunen vurderer om det heller kan være hensiktsmessig å bygge egne enheter for de tyngste brukerne, som selvfinansieres ved salg av eksisterende enheter.
12. Kommunen gjennomgår medikamentbruken for eldre, og å unngå overmedisinering og unødig ressursbruk.
13. Det utredes hvilke ikke-lovpålagte tjenester som kommunen tilbyr. Kostnadsnivået på disse skisseres, og kommunen bes si noen om kortsiktig og langvarig målbar effekt. Det fremmes egen sak med retningslinjer for de tilfelle der grensen mellom lovpålagte, - og ikke lovpålagte tjenester, blir utøvet gjennom et skjønn. Dette for å gi politikerne en oversikt over hva slags økonomisk handlingsrom som ligger i det totale helse og velferdsbudsjettet.
14. Fredrikstad kommune må engasjere ekstern bistand der de selv ikke klarer å gjennomføre egne, vedtatte budsjettmål.
15. Det innføres aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottakere Fredrikstad Kommune, med mulighet for trekk i stønad ved brudd på aktivitetsplikten. Tiltakene må være tilpasset og formålstjenlige.
16. Kommunen skal i enda større grad enn i dag evaluere, og fremme brukerundersøkelser til innbyggerne. Dette for å sikre kvaliteten i tjenestene. Fredrikstad kommune skal gi brukerne mest mulig valgfrihet ved å utvikle egen godkjenningmodell i samsvar med Regjeringens forslag til endringer i helse- og omsorgstjenesteloven.
17. Fredrikstad kommune utreder etablering av brukerrum for rusavhengige.
18. Sosialt entreprenørskap representerer en mulighet for å styrke samfunnsutviklingen på viktige områder. Fredrikstad kommune skal støtte sosialt entreprenørskap.
19. I løpet av første kvartal 23 legges det frem til politisk behandling en plan for en kommunal, rådgivende enhet for russaker.

7. KOMMUNEDIREKTØRENS SENTRALE STABER

Kommunedirektørens sentrale staber	2023	2024	2025	2026
Brukerombudet	1 501	3 002	3 002	3 002
Jubilantfest	1 035	1 035	1 035	1 035
Sum adm	2 536	4 037	4 037	4 037

8. INVESTERINGSBUDSJETT

Vi har ikke gjort endringer i de budsjettmessige investeringsrammene som følge av disse endringene. Endringene innebærer dermed en styrking av budsjettbalansen.